

Wat elke Nederlander moet weten over het Europees Parlement

Uw stem in Europa sinds 1958

In 2008 bestaat het Europees Parlement 50 jaar. Het Parlement werd opgericht bij de instelling van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) in 1958, om democratische controle op de besluiten van de EEG mogelijk te maken. De EEG is na de Tweede Wereldoorlog opgericht vanuit de gedachte "nooit meer oorlog." Na twee verwoestende Wereldoorlogen in dertig jaar tijd, wilden de leiders van de Europese landen voortaan op economisch gebied samenwerken, in plaats elkaar bestrijden.

Naarmate de Europese samenwerking vorderde, ontstond er steeds meer vertrouwen tussen de lidstaten van de Unie. Dit leidde ertoe, dat de landen besloten steeds meer onderwerpen gezamenlijk te regelen. Behalve samenwerking op economisch terrein, werken de lidstaten nu ook samen op het gebied van het milieu, justitie en binnenlandse zaken (asiel en immigratie, de strijd tegen georganiseerde misdaad en terrorisme, etc.) en op het gebied van het buitenlands beleid.

Een direct gekozen Parlement

In de beginjaren bestond het Europees Parlement (EP) uit leden van de nationale parlementen. Zo waren de Nederlandse Europarlementariërs in die tijd ook lid van de Nederlandse volksvertegenwoordiging. Maar sinds 1979 wordt het Europees Parlement om de vijf jaar direct gekozen door de burgers van de Europese Unie en is Europarlementariër zijn een voltijdse functie geworden. In 2009 en 2014 zijn er weer Europese verkiezingen. De verkiezingen vinden altijd plaats in juni.

Bij de verkiezingen kunnen burgers stemmen op kandidaat-Europarlementariërs uit hun eigen lidstaat. In

de toekomst wordt het misschien mogelijk om op Europese kieslijsten te stemmen, zodat een Nederlander op een Duitser of een Deen kan stemmen.

785 Europarlementariërs

Het Europees Parlement bestaat uit 785 parlementsleden. 27 van hen zijn afkomstig uit Nederland. Na de verkiezingen in 2009 wordt het aantal leden teruggebracht tot 751, dat wil zeggen 750 leden plus de voorzitter. Het aantal Nederlandse afgevaardigden wordt dan teruggebracht tot 26.

Het Europees Parlement is het grootste democratisch gekozen parlement ter wereld. Het is zo groot om zoveel mogelijk politieke stromingen in de Europese Unie de kans te geven een vertegenwoordiging naar Brussel te sturen. Als het Parlement bijvoorbeeld maar 350 leden zou tellen, dan zou de Nederlandse delegatie een stuk kleiner zijn en bijvoorbeeld maar uit twaalf Europarlementariërs bestaan. Kleine partijen zouden dan geen kans hebben om in het Europees Parlement te komen.

Een eerlijke verdeling

Het aantal Europarlementariërs dat een land heeft, wordt bepaald door het aantal inwoners van dat land. Grote landen hebben meer Europarlementariërs dan kleine landen, omdat zij een groter deel van de bevolking van de EU vertegenwoordigen.

Bij de vaststelling van het aantal Europarlementariërs per land wordt wel een correctiemechanisme toegepast: de kleine landen krijgen relatief te veel leden, de grote te weinig. Zo heeft het grootste land in de Unie, Duitsland, twintig keer zoveel leden als de kleinste lidstaat, Malta, terwijl de bevolking van Duitsland 200 keer zo groot is als die van Malta. Omdat Nederland een middelgroot land is, is de

verhouding "precies goed": 3,4% van het aantal Europarlementariërs is afkomstig uit Nederland, terwijl de Nederlandse bevolking 3,3% van de totale bevolking van de EU uitmaakt.

Wat doet het Parlement precies?

Het Parlement neemt Europese wetgeving aan.

Binnen de Europese Unie is het de Europese Commissie die voorstellen voor wetgeving doet en aangenomen wetgeving uitvoert. De Raad van Ministers en het Europees Parlement nemen gezamenlijk de wetgeving aan.

De ministers van de verschillende landen vormen op Europees niveau de "Raad van Ministers van de Europese Unie." De Raad vertegenwoordigt de regeringen van de lidstaten. De Raad kan in de meeste gevallen niet besluiten zonder het Europees Parlement, dat de volkeren van Europa vertegenwoordigt. Dit is al zo onder het huidige verdrag en onder het nieuwe EU-verdrag wordt de medebeslissingsbevoegdheid van het Parlement nog verder versterkt.

Op het terrein van het landbouwbeleid bijvoorbeeld, mag het EP nu meestal slechts adviseren. En dat terwijl 40% van de Europese begroting aan landbouw wordt besteed. Onder het nieuwe verdrag zullen de Raad en het EP samen over de landbouw besluiten.

EP en Tweede Kamer vullen elkaar aan

Het Europees Parlement beslist over zaken met een Europese dimensie. Het gaat daarbij om grensoverschrijdende zaken, zoals de verbetering van het milieu, vervoer en de economie van de EU. Onder het nieuwe verdrag worden ook justitie en binnenlandse zaken (waaronder de strijd

tegen het terrorisme) bevoegdheden van het EP.

Voor nationale zaken als het drugsbeleid, sociale zaken of het onderwijs, blijven de lidstaten bevoegd. Er is dan ook geen sprake van een Europese superstaat. Bovendien krijgen de lidstaten onder het nieuwe verdrag het recht om uit de Europese Unie te stappen.

Het Nederlandse en het Europese Parlement hebben elk een eigen rol. Zij vullen elkaar daarbij aan. Voor grensoverschrijdende zaken hebben de regeringen van de lidstaten macht overgedragen aan de Europese Unie. Op dat niveau controleert het Europees Parlement de macht. Zonder Europees Parlement zou er op Europees niveau een democratisch tekort bestaan.

Europese wetgeving is geen ver-van-mijn-bedshow. Het goedkoper maken van mobiel bellen in de EU, het aanbieden van diensten door loodgieters en andere zelfstandigen en werknemers in heel de Unie, het onderling erkennen van diploma's door de lidstaten, de zuiverheid van het rivierwater en de lucht, het zijn allemaal zaken waarin het Europees Parlement een beslissende stem heeft. De afgelopen vijf jaar heeft het Parlement bijvoorbeeld ook wetgeving aangenomen om de uitstoot van schadelijke stoffen door auto's te verminderen.

Het Parlement controleert de macht

Net zoals het Nederlandse parlement de Nederlandse regering controleert, controleert het Europees Parlement de Europese Commissie. Het EP kan de voltallige Europese Commissie naar huis sturen. In 1999 trad de Europese Commissie af nadat bekend was geworden dat er binnen de Commissie gevallen van fraude en vriendjespolitiek waren geweest. De Commissie trad af om te voorkomen

dat ze door het Parlement naar huis zou worden gestuurd.

Het Parlement kan de voltallige Commissie naar huis sturen, maar heeft officieel niet de bevoegdheid om individuele Eurocommissarissen de laan uit te sturen. Toch heeft het Parlement inmiddels het informele gezag verworven om dit wel te doen. In de praktijk is de voorzitter van de Europese Commissie genoodzaakt een Commissaris te ontslaan wanneer het Parlement het niet met diens benoeming eens is. Zo kon in 2004 de Italiaanse kandidaat-Eurocommissaris Rocco Buttiglione niet in de Commissie plaatsnemen omdat het Parlement zich verzette tegen zijn benoeming.

Begrotingscontrole

Het Parlement moet zijn goedkeuring verlenen aan de Europese begroting. Deze bedraagt meer dan € 120 miljard per jaar. Zonder goedkeuring door het Parlement kunnen Europese programma's en projecten geen doorgang vinden. Het Parlement maakt ook gebruik van zijn begrotingsbevoegdheid om druk op de Raad van Ministers te zetten en zo op andere beleidsterreinen zijn zin te krijgen.

Overigens is de Europese begroting bescheiden ten opzichte van die van de lidstaten. De jaarlijkse overheidsbegroting van Nederland bedraagt bijvoorbeeld zo'n € 500 miljard. De Europese begroting bedraagt jaarlijks ongeveer 1% van het totale bruto binnenlandse product van alle lidstaten samen.

Het Europees Parlement controleert dus, als democratisch gekozen vertegenwoordiging van de Europese volkeren, de macht van de Commissie en is medewetgever. Bovendien is de democratie gewaarborgd doordat op terreinen waarop het Europees Parlement geen bevoegdheid heeft, de nationale parlementen bevoegd zijn.

Morele macht

Het project van de Europese staten om samen te werken in plaats van elkaar te bestrijden, is uniek in de geschiedenis. Voor het eerst gaan landen op vrijwillige basis op in een groter verband.

Zoals gezegd is het Europees Parlement het grootste democratisch gekozen parlement ter wereld. Dit verleent het Parlement een groot moreel gezag. Door resoluties aan te nemen waarin het schendingen van de mensenrechten veroordeelt, draagt het bij aan het bevorderen van de mensenrechten wereldwijd. Bovendien dringt het Parlement aan op de opname van mensenrechtenclausules in verdragen en overeenkomsten met andere landen. Dat betekent dat landen die de mensenrechten schenden, geen bevoorrechte relaties met de Europese Unie mogen hebben.

Daarnaast heeft het Parlement de Sacharovprijs voor de Vrijheid van Denken ingesteld. Sinds 1988 wordt deze prijs jaarlijks uitgereikt aan voorvechters van de mensenrechten. Onder de laureaten behoren Nelson Mandela, Aung San Suu Kyi en de VN en zijn toenmalige secretaris-generaal Kofi Annan.

Een nieuw Europees verdrag

Het EU-Hervormingsverdrag

Het nieuwe verdrag (het "Verdrag van Lissabon" of "EU-Hervormingsverdrag") komt in de plaats van het in Frankrijk en Nederland verworpen grondwettelijke verdrag voor de Europese Unie. Het nieuwe verdrag regelt de bevoegdheden van de Europese Unie en van de Europese instellingen, waaronder het EP. In het verdrag staat nauwkeurig omschreven wat de Europese Unie mag doen en wat overgelaten wordt aan de landen van de EU. Het is de bedoeling dat het nieuwe verdrag in 2008 wordt goedgekeurd zodat

het op 1 januari 2009 in werking kan treden.

Dat er een nieuw verdrag komt, is niet ongebruikelijk. Het oorspronkelijke EEG-verdrag uit 1958 is opgevolgd door de Europese Akte (1986), het verdrag van Maastricht (1993) en het verdrag van Amsterdam (1999). Momenteel wordt de Europese Unie bestuurd door het verdrag van Nice (2003). Maar het verdrag van Nice is geschreven voor een Europese Unie van vijftien lidstaten. Momenteel bestaat de EU uit 27 lidstaten. Om een Unie van zoveel landen bestuurbaar te houden, zijn nieuwe regels nodig. Vandaar dat een nieuw verdrag is opgesteld.

Afschaffing van het vetorecht

De voornaamste verandering in het nieuwe verdrag is, dat op de meeste terreinen waarop de EU bevoegd is, het Europees Parlement als medewetgever zal gaan beslissen. In de Raad van ministers zal op bijna alle terreinen gestemd worden met een gekwalificeerde meerderheid. Dat betekent dat een groep landen wetgeving wel kan tegenhouden, maar één enkel land niet. Het vetorecht van de lidstaten wordt op veel gebieden dus afgeschaft. Dat betekent voor Nederland dat het wetgeving op een aantal terreinen niet zal kunnen tegenhouden.

De keerzijde van deze verandering is dat, wanneer Nederland op Europees niveau iets wil en daarvoor wetgeving voorstelt, een ander land, zoals Frankrijk, in zijn eentje ook niet de Nederlandse plannen kan dwarsbomen. De besluitvorming wordt dus democratischer. Bovendien krijgen de nationale parlementen onder het nieuwe verdrag meer bevoegdheden om Europese wetgeving tegen te houden en wordt de democratie op Europees niveau verder versterkt.

Ook moet niet vergeten worden dat er een duidelijke taakafbakening blijft bestaan

tussen de EU en de landen die deel van de EU uitmaken. De Europese Unie krijgt geen zeggenschap over het Nederlandse softdrugsbeleid, de gezondheidszorg, het onderwijs of het homohuwelijk.

De Nederlandse leden

27 Nederlanders

Op tal van terreinen spelen de Nederlandse Europarlementariërs een hoofdrol. Of het nu gaat om de interne markt, tarieven voor mobiel bellen, de bescherming van de persoonsgegevens van vliegtuigpassagiers of een mogelijke toetreding van Turkije tot de EU. Nederlandse Europarlementariërs zetten vaak de toon.

Hoe zijn de Europarlementariërs georganiseerd?

Het Parlement is georganiseerd naar fractie

Net zoals de Tweede Kamer, bestaat het Europees Parlement uit politieke fracties. De parlementsleden zijn niet georganiseerd naar land, maar zitten samen volgens hun politieke voorkeur. Dit betekent dat de Nederlandse leden niet samenzitten in één fractie, maar over de verschillende fracties zijn verdeeld. Wie niet tot een fractie wenst toe te treden, zit als eenpersoonsfractie, of "niet-ingeschrevene," in het Parlement.

Welke fracties zijn er?

Na iedere verkiezingen worden de fracties samengesteld en kunnen er fracties verdwijnen of nieuwe gevormd worden. Ook gedurende zittingsperioden kunnen er fracties ontstaan en verdwijnen. Momenteel bestaat het Europees Parlement uit de volgende fracties:

EVP-ED: Europese Volkspartij (christen-democraten) en Europese Democraten (288 leden). Hierin zit voor Nederland het CDA met zeven leden.

PES: Sociaal-Democratische fractie in het Europees Parlement (215 leden). Hierin zit voor Nederland de PvdA met zeven leden.

ALDE: Alliantie voor Liberalen en Democraten voor Europa (101 leden). De VVD (vier leden) en D66 (één lid) maken deel uit van deze fractie.

UEN: Fractie Unie voor een Europa van Nationale Staten (44 leden). Deze fractie heeft geen Nederlandse leden.

De GROENEN/EVA: Fractie De Groenen/Europese Vrije Alliantie (42 leden). Voor Nederland maakt GroenLinks met twee leden deel uit van de fractie. Ook voormalig Europa Transparant-leden Paul van Buitenen en Els de Groen maken deel uit van de Groene fractie.

EVL/NGL: Confederale Fractie Europees Unitair Links/Noords Groen Links (41 leden). Voor Nederland zit hierin de SP met twee leden.

ID: Fractie Onafhankelijkheid en Democratie (24 leden). Voor Nederland maakt de lijstverbinding

ChristenUnie/SGP deel uit van deze fractie (twee leden).

Dertig parlementsleden (geen Nederlanders) hebben zich niet bij een fractie aangesloten en vormen de niet-ingeschrevenen.

Er valt wat te kiezen!

Omdat de fracties niet naar land, maar naar politieke voorkeur verdeeld zijn, valt er daadwerkelijk wat te kiezen. Wilt u een Europa van vrijhandel en economische kansen of van bescherming van de zwakkeren in de samenleving? Of wilt u beide? Aan u de keuze.

In tegenstelling tot de Tweede Kamer is er in het Europees Parlement geen sprake van regeringspartijen en een oppositie. De fracties moeten voor de verschillende wetgevingsvoorstellen steeds nieuwe coalities smeden. Meestal worden wetten met een gewone meerderheid aangenomen. Dat wil zeggen dat een wet is aangenomen wanneer er meer afgevaardigden voor dan tegen stemmen.

Drie zetels

Het Europees Parlement vergadert in Straatsburg en Brussel en een deel van zijn ambtenarenapparaat zit in Luxemburg. Het Parlement vindt deze verdeling niet bevredigend, maar de vergaderplaatsen van het Parlement zijn vastgelegd bij verdrag. Alleen de regeringen van de lidstaten kunnen unaniem besluiten waar het Europees Parlement vergadert.

Meer weten?

Contact

Veel mensen vinden dat zij onvoldoende geïnformeerd worden over Europa en het Europees Parlement. Het Bureau Europees Parlement is het met de burgers eens dat er

in het onderwijs te weinig aandacht aan de Europese Unie wordt besteed. Wij zijn in overleg met het ministerie van Onderwijs om dit gat op te vullen. Daarnaast pleiten wij ervoor dat nationale en Europese politici duidelijker communiceren wat zich op Europees niveau afspeelt.

U kunt altijd contact opnemen met uw gekozen vertegenwoordigers in het Europees Parlement. Wie dat zijn kunt u lezen op de website van het Europees Parlement. De officiële website is: <http://www.europarl.europa.eu/>.

Het Parlement is in iedere lidstaat vertegenwoordigd. Voor Nederland is dit het Bureau Europees Parlement in Den Haag. Voor meer informatie verwijzen wij u naar: www.europeesparlement.nl en www.europa-nu.nl.